

This article was downloaded by: [University North Carolina - Chapel Hill]

On: 06 December 2014, At: 08:56

Publisher: Taylor & Francis

Informa Ltd Registered in England and Wales Registered Number: 1072954 Registered office: Mortimer House, 37-41 Mortimer Street, London W1T 3JH, UK

Geologiska Föreningen i Stockholm

Förhandlingar

Publication details, including
instructions for authors and subscription
information:

<http://www.tandfonline.com/loi/sgff19>

Mötet den 3 November 1887

Published online: 06 Jan 2010.

To cite this article: (1887) Mötet den 3 November 1887, Geologiska Föreningen i Stockholm Förhandlingar, 9:6, 403-407, DOI:

[10.1080/11035898709443572](https://doi.org/10.1080/11035898709443572)

To link to this article: <http://dx.doi.org/10.1080/11035898709443572>

PLEASE SCROLL DOWN FOR ARTICLE

Taylor & Francis makes every effort to ensure the accuracy of all the information (the "Content") contained in the publications on our platform. However, Taylor & Francis, our agents, and our licensors make no representations or warranties whatsoever as to the accuracy, completeness, or suitability for any purpose of the Content. Any opinions and views expressed in this publication are the opinions and views of the authors, and are not the views of or endorsed by Taylor & Francis. The accuracy of the Content should not be relied upon and should be independently verified with primary sources of information. Taylor and Francis shall not be liable for any losses, actions, claims, proceedings, demands, costs, expenses, damages, and other liabilities whatsoever or

howsoever caused arising directly or indirectly in connection with, in relation to or arising out of the use of the Content.

This article may be used for research, teaching, and private study purposes. Any substantial or systematic reproduction, redistribution, reselling, loan, sub-licensing, systematic supply, or distribution in any form to anyone is expressly forbidden.

Terms & Conditions of access and use can be found at <http://www.tandfonline.com/page/terms-and-conditions>

GEOLOGISKA FÖRENINGENS

I STOCKHOLM

FÖRHANDLINGAR.

BAND IX. Häfte 6.

N:o 111.

Motet den 3 November 1887.

Ordföranden, Hr SIDENBLADH, tillkännagaf, att Styrelsen till ledamöter i Föreningen invalt: läroverksadjunkten i Trondhjem M. BUGGE på förslag af Hr Holst, franske mineralogen Mr ALFRED LACROIX på förslag af Hr G. Lindström, direktören vid Applerumis landbruksskola H. A. WULFF på förslag af Hr Svedmark, kaptenen vid Jemtlands fältjägarerår C. J. A. SILFVERLING och ingenjören G. LANDSTRÖM i Granefors på förslag af Hr Wiborgh, docenten vid Helsingfors universitet R. HULT på förslag af Hr Nathorst, fil. kand. G. ANDERSSON i Lund på förslag af Hr Lundgren och Nathorst, jägmästaren N. SJÖBERG i Åsele och grufingenjören vid Kärrgrufvan S. R. WIBEL på förslag af Hr Nathorst och Svenonius samt studerandena vid Stockholms högskola fil. kand. Frih. A. CEDERSTRÖM och Hr S. HEDIN på förslag af Hr Brögger och Bäckström.

Såsom gäst för aftonen var närvarande konservator NANSEN från Bergen.

På Styrelsens förslag beslöts, att priset å Föreningens förhandlingar från och med nästa års början skulle höjas från 7 kr. 50 öre till 10 kr. för årgång.

Hr GELLERSTEDT meddelade sina iakttagelser öfver de glaciala förhållandena på det geologiska kartbladet Örkelljunga och inom andra delar af Halland.

I motsats mot G. DE GEER, som i sin uppsats om den skandinaviska landisens andra utbredning antager att södra Sverige med undantag af sydligaste delen af Skåne vid detta skede var fritt från is, ville föredraganden med stöd af sina iakttagelser i Halland, företrädesvis den lilla del deraf, som ingår på det geologiska kartbladet *Örkelljunga*, visa: att samtidigt med den yngre baltiska isströmmen en från NO kommande landis gått fram öfver en del af Örkelljungabladet halländska område; samt att en landsänkning föregått samtidigt med den nämnda landisens framskridande, och att en interglacial period egt rum före detta landisens sista framryckande.

På en öfver detta område upprättad höjdkarta visade föredr., att 200 fots kurvan tillika bildade en skarp gräns mellan den högre belägna krossgrusmarken och den nedanför utbredda sandslätten, som är genomskuren af tvänne större och några mindre vattendrag, hvilka fläckvis blottat en under sanden förekommande lera. Denna lera liknade den öfriga halländska leran, som kunde delas i *en öfre* rostbrun, kalkfri, och *en undre* mörkare kalkig med arktiska musslor. På grund af vid rekognosering af bladet *Varberg* förut gjorda iakttagelser, hvilka nu anfördes, ansåg föredr. dessa lerslag vara tvänne till tiden skilda glaciala bildningar. Den i talrika mergelgrafvar blottade lerans lager voro än orubbade än åter hoptryckta och skrynklade, hvilken partiela rubbning ansågs förorsakad af flytande glaciëris. Landisen, som lemnade materialet härför, var låg med sin kant utefter en linie, som ungefär motsvarade 200 fots kurvan, hvilken bildade en blott skenbar gräns för de marina bildningarnas utbredning, då hafvet bevisligen stått högre. Strandvallar funnos nämligen ända till 400 fot öfver hafvet på norra slutningen af Hallandsås samt på Oxhultsjöns östra strand till 310 fots höjd öfver hafvet. Utefter 200 fots kurvan funnos inga strandvallar, ehuru såväl läget i förhållande till dåvarande haf som lutningsförhållandena derfor voro gynsamma. Orsaken härtill var, att landisen, hvars kant sträckte sig utefter denna linie, utgjorde en skyddande mur mot hafvets angrepp på underliggande krossgrus. Att hafvet öfverstigit denna kurva innan landisen nådde densamma, kan man förmoda af följande. Inom krossgrusets område ofvan om ifrågakurvan hade genom tillfälliga gräfningar påträffats en i morän inbäddad lera, hvilken af föredr. ansågs för rester af en och samma lerbildning, som bildats framför den sig närmande landisen, hvilken sedan skridit fram deröfver och utplånat spåren deraf. Bevis för att en icke obetydlig isfri tid föregått landisens senaste framryckande trodde sig föredr. hafva funnit uti en mot SO lutande berghäll (jergneis). Hällen var på östra sidan fullkomligt jernslipad och försedd med talrika parallela repor från NO—SV, men dess något högre midtparti företedde deremot en vittrad yta med ytterst svag afslipning. En tydlig bottenmorän täckte denna häll, som blottades vid en gräfning, hvarföre nämnda vittring svårigen kan vara postglacial. Att den lika litet är preglacial framgår af den nu blottade hällens nästan plana yta. Då hällen sluttar mot SO, sålunda

åt just det håll, hvarifrån traktens första landis den s. k. äldre baltiska isströmmen (i Skåne först påvisad af A. G. NATHORST) kommit, borde den en gång egt refflor i samma riktning nemligen från SO till NV. Enär sådana nu helt och hållet saknas, hafva de utan tvifvel sedermera utplånats af den stora från NO kommande landisen, men då borde hällen just på *denna del* egt refflor från NO i de utplånades ställe. Af dessa förhållanden, slöt föredraganden, att vittringen måste hafva egt rum *sedan* den stora nordostliga isströmmen dragit sig tillbaka och att derefter hällen ånyo vid en *senare nedisning* åter blifvit refflad men *ej fullkomligt afslipad öfver hela sin yta*.

Föredraganden redogjorde vidare för de på trakten rådaande tvänne olika reffelsystem, ett äldre från SO, det äldre baltiska, samt ett yngre från NO, hvilket senare åter sönderföll i ett äldre och ett yngre med samma moräninnehåll, hvilket dock omöjligen kunde skiljas åt. Vidare omnämde föredraganden, att jemte en sammanhängande väl utpräglad rullstensås finnos spridda förekomster af rullstensgrus, af hvilka några tyckas vara rester af en rullstensås, som i så fall blifvit förstörd, enligt föredragarens förmodan genom den sista framryckande landisen, och sålunda hörde till en äldre rullstensbildning än den sammanhängande rullstensåsen. — Slutligen omnämde föredraganden korsande refflor S. om Omberg, hvilka iakttagits tillsammans med professor A. G. NATHORST sommaren 1884, nämligen dels från NO, dels från NV. Då refflorna på högsta delen af Omberg endast gå från NO, äro dessa sålunda yngst, och ansåg föredraganden möjligt att den is, som sist gått fram öfver en del af Halland, kommit från detta håll.

Frih. DE GEER framhöll, att enligt hans tanke intet bevis blifvit framlagdt för, att den nordostliga isströmmen i Halland vore samtidig med den yngre baltiska strömmen; fastmera talade allt för, att den tillhörde samma stora nedisning, som gifvit upphof till de nordostliga refflorna och den stora »undre moränen» i Skåne.

Hr SVENONIUS redogjorde för förekomsten af andesit vid sjön N. Dellen i Helsingland.

Hr BRÖGGER visade och beskref ett nytt mineral, *eudidymit*, från Arö vid Langesund.

Frih. NORDENSKIÖLD, som analyserat eudidymiten, hade funnit att mineralet var ett berylljordssilikat och icke innehöll lerjord, såsom efter en af Hr FLINK utförd analys uppgifvits.

Frih. NORDENSKIÖLD lemnade ytterligare meddelande om gadolinitjordens konstanta atomvigt samt bemötte de inkast, som MARIIGNAC och RAMMELSBURG gjort mot den af N. uttalade åsigten. För frågans närmare utredning hade

N. föranstalta ytterligare atomvigtsbestämningar på gadolinitjorden.

Hr G. V. PETERSSON, som under senaste tiden utfört atomvigtsbestämningar på gadolinitjorden, meddelade att han i två fall erhållit afvikande atomvigt.

Hr TÖRNEBOHM redogjorde för några recenta mineralbildningar i Falu grufva.

Sekreteraren anmälde följande uppsatser till intagande i förhandlingarna:

1) K. PETERSEN. De geologiske bygningsforholde langs den nordlige side af Torne träsk. 2) G. HOLM. Om thoraxledernas antal hos *Paradoxides Tessini* BRONGN. 3) G. HOLM. Om *Olenellus Kjerulfi* LINRS. 4) G. HOLM. Om förekomsten af krustacéspår i öfversta Olenidskiffern vid Knifvinge i Vreta Kloster socken i Östergötland. 5) E. SVEDMARK. Om uralitporfyrn vid Vaksala.

Följande skänker hade ingått till Föreningen:

K. k. geolog. Reichsanstalt, Wien: Jahrbuch. B. 37, h. 1. Verhandl. 1887; N:o 2—8. — Annalen des k. k. naturhist. Hofmuseums, Wien. B. 2, h. 2—3. — Commission des travaux géologiques de Portugal: P. DE LORTOL. Faune crétacique de Portugal. Vol. 2. — Schriften d. phys.-ökonom. Gesellschaft zu Königsberg. 27. — Zeitschr. d. D. G. G. B. 39, h. 1. — Katalog d. Bibliothek d. D. G. G. 1887. — Quart. journal of Geol. Society, London. N:o 170—71. — U. S. Geol. Survey: 6 annual report 1884—85, Monographs 10. — Geolog. Survey of Minnesota. Annual rep. 13—14. — Geol. Survey of Canada. Rapport annuel 1885. — Geolog. Landesunters. Elsass—Lothr.: Abhandl. B. 1, Ergänz. heft, B. III, 2, B. IV, 3; Mittheil. B. I, 2; Uebersichtskarten d. westl. Lothr. und südl. Luxemburgs mit Erläuterungen. — Comité géologique de la Russie: Mémoires IV, 1, Bulletins VI, 4—7, Bibliothèque 1886. — Transact. of N. Engl. Inst. of Min. and Mech. Eng. XXXVI, 3—4. — Transact. of Seismolog. Society of Japan. Vol. 10. — Atti d. Soc. Toscana di scienze nat. Proc. verb. — Jahresber. d. naturw. Vereins in Elberfeld. II. 7. — Transact. of Wagner Inst. of science, Philadelphia. Vol. 1. — Bulletin of Californ. Acad. of sciences. II, 5—6. Amer. Journal of science. N:o 197—202. — Amer. chem. Journal. Vol. 9, 2—5. — E. COHEN. 1) Geogn. Skizzen aus S. Afrika. 2) Pallasit v. Campo de Pucará. — E. HÉBERT. Phyllades de Saint Lo. — R. HULT. Lojobäckenets bildning. — W.

GEOL. FÖREN. FÖRHANDL. N:o 111. Bd IX. Häft. 6. 407

LINDGREN. Silver mines of Calico. — K. RÖRDAM. Undersögelse af olivinsten fra Siorarsuit i Grönland. — F. WAINSCHAFFE. Ueber 2 conchylienführende Lössablagerungen.

Sedan sista mötet hade N:o 110 af förhandlingarna blifvit färdigtryckt.
